

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen
Mevrouw drs. C.J. Schouten
Postbus 90801
2509 LV Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 19 maart 2024

betreft Vragen over uw brief d.d. 21 december 2023 over de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en over het invaren (36067, BH)

ons kenmerk 170746.146U

Geachte mevrouw Schouten,

De leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief d.d. 21 december 2023 over de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en over het invaren.¹ Naar aanleiding van deze brief hebben de leden van de fracties van **BBB**, **PVV**, **50PLUS** en **OPNL** een aantal vragen en opmerkingen. De leden van de **SP**-fractie sluiten zich aan bij de vragen van 50PLUS en OPNL. Het lid van de 50PLUS-fractie sluit zich tevens aan bij de vragen van de andere fracties.

Vragen van de leden van de BBB-fractie:

1. Volgens het nieuwsbericht op de website van DNB van 25 januari 2024² blijkt dat ongeveer één op de vier pensioenfondsen en APF-kringen op dit moment verwacht niet in te varen. Dit zijn vaak kleinere of middelgrote pensioenfondsen of APF-kringen. Op het totaal van alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden gaat het met zo'n 500.000 personen om minder dan 3%. Desalniettemin vindt DNB deze groep groot genoeg voor extra aandacht vanuit het toezicht. Kunt u aangeven welke andere redenen voor de keuze om niet in te varen bestaan behalve de reeds genoemde reden van boekhoudregels van de Amerikaanse moedermaatschappij?
2. Welke rekenrente is gehanteerd door de pensioenfondsen vermeld in de tabel op pagina 3 van uw brief voor de berekening van de verhoging van de pensioenen in 2022 en 2023? Hoeveel zou deze verhoging zijn geweest uitgaande van een rekenrente op basis van het daadwerkelijk gerealiseerd historisch gerealiseerd rendement, zonder en met de versoepelde regels?
3. Uw argumenten tegen een deelnemersreferendum bij invaren overtuigen ons niet. Kunnen deze bezwaren niet voorkomen worden door eisen te stellen aan het vereiste opkomstpercentage in totaliteit én per doelgroep van het pensioenfonds?

¹ Kamerstukken I 2023/2024, 36067, BH.

² <https://www.dnb.nl/nieuws-voor-de-sector/toezicht-2024/transitienieuws-belangrijke-rol-fondsen-bij-keuze-om-niet-in-te-varen/>

datum 19 maart 2024

ons kenmerk 170746.146U

blad 2

4. In hoeverre is het voor de grote pensioenfondsen zoals vermeld op pagina 3 van uw brief überhaupt mogelijk af te zien van invaren, gezien de communicatie tot dusver en de (voorbereidende) transitiewerkzaamheden? Is er de facto voor hen een 'point of no return' bereikt?
5. Kunt u de overwegingen nader toelichten die hebben geleid tot het vasthouden aan de mijlpalen terwijl de transitieperiode is verlengd?

Vragen van de leden van de PVV-fractie:

De leden van de PVV-fractie lezen in uw brief: "*Sociale partners die hun regeling laten uitvoeren door een pensioenfonds kunnen voor een bindend advies tot 1 juli 2024 een verzoek hiervoor indienen bij de transitiecommissie. Indien de pensioenregeling is ondergebracht bij een verzekeraar kan dat tot 1 januari 2026*".³ Vanwaar dit verschil van bijna anderhalf jaar? De leden van de PVV-fractie ontvangen graag een gemotiveerd antwoord.

Op pagina 6 van de brief lezen deze leden: "*Om het brede publiek te informeren over de nieuwe pensioenwet is in augustus 2023 door het ministerie van SZW een meerjarige publiekscampagne gestart. De publiekscampagne heeft als belangrijkste boodschap dat de regels voor pensioen gaan veranderen en waarom dit nodig is. Gezien de schaalgrootte en het belang van deze transitie wordt het Nederlandse publiek stapsgewijs geïnformeerd en voorbereid op de nieuwe regels voor pensioen.*" Zijn er inzake de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en het invaren uitgebreide, onafhankelijke draagvlakonderzoeken uitgevoerd onder de Nederlandse bevolking? Zo ja, dan ontvangen de aan het woord zijnde leden graag zoveel mogelijk details. Zo nee, waarom zijn dergelijke onderzoeken niet uitgevoerd?

Vragen van het lid van de 50PLUS-fractie:

1. Kunt u zeggen wanneer de afgelopen zomer aangekondigde voortgangsbrief over de monitoring van de WTP wordt gepubliceerd?
2. Waarom wordt gesteld dat het bestaande FTK geldt voor pensioenfondsen die niet voornemens zijn om in te varen, met het argument dat de risico's anders meer naar jongere generaties worden geschoven, als we tegelijkertijd waarnemen dat er bij de geldende rekenrente kan worden geïndexeerd onder het bestaande FTK?
3. Hoeveel pensioenfondsen hebben niet het voornemen tot invaren en welke indexatie hebben die fondsen toegepast onder het bestaande FTK? Hoeveel fondsen hebben in dit verband nu indexatie verleend in 2022 en 2023 op basis van besluiten in 2022 met hoeveel gepensioneerden en met welke indexatie?
4. Hoeveel deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en slapers ontvangen indexatie in 2024? Hoeveel fondsen hebben indexatie toegepast zonder gebruik te maken van het transitie FTK en de indexatie AMVB en om hoeveel deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en slapers gaat het daarbij?
5. Hoeveel pensioenfondsen hebben op dit moment een transitieplan opgesteld en om hoeveel deelnemers gaat dat? Welke pensioenfondsen hebben een transitieplan afgesproken (1) of een onderhandelingsresultaat bereikt (2) en om hoeveel deelnemers gaat dat? Bij hoeveel fondsen loopt de achterbanraadpleging en hoeveel deelnemers behoren tot deze populatie?

³ Kamerstukken I 2023/2024, 36067, BH, p.5

datum 19 maart 2024

ons kenmerk 170746.146U

blad 3

- Worden niet-leden van de vakbonden ook geraadpleegd? Zo nee, waarom niet, zij zijn toch ook deelnemer?
6. Kunnen de (inmiddels openbare) transitieplannen van ABP en Zorg worden gepubliceerd, evenals die van de twee Metaalpensioenfondsen en Bouw. Kan het overzicht op pagina 4 van uw brief worden geactualiseerd?
 7. Wat is de stand van zaken ten aanzien van de gewijzigde pensioenregeling die plaatsvindt na de arbeidsvoorwaardelijke fase: welke fondsen hebben die fase afgerond en hoeveel deelnemers betreft het? Kan worden aangegeven op welke wijze de gepensioneerden daarbij betrokken zijn geweest, zij zijn immers niet betrokken geweest bij de geheime onderhandelingen tussen de sociale partners?
 8. Wat is de meest recente publicatie over de voortgang van de transitie? 73% verwachtte in te varen. Wat is de laatst bekende prognose hieromtrent? Hoeveel pensioenfondsen die niet invaren zullen naar verwachting gaan liquideren en om hoeveel deelnemers gaat dat volgens de actuele gegevens?
 9. Hoeveel pensioenfondsen verwachten in 2025 over te stappen met hoeveel deelnemers? Welke fondsen hebben gekozen voor het solidaire contract en met hoeveel deelnemers? Welke fondsen hebben gekozen voor het individuele contract en met hoeveel deelnemers.
 10. Kunt u aantonen dat - zoals u zegt - er veel draagvlak en vertrouwen is in de sector voor de transitie?
 11. Kan een overzicht worden gegeven van heldere en consistente uitleg van de wet via publicaties en/of toezicht leidraden van DNB respectievelijk de AFM?
 12. Wat is uw oordeel over de publiekscampagne van het ministerie, en dan specifiek over de video die aangeeft dat iedereen erop vooruitgaat?
 13. Wat heeft de kleine groep pensioenfondsen van 11% medegedeeld over de afspraken in het transitieplan, zoals de nieuwe regeling, het invaren en de doorsneepremie compensatie. Om hoeveel deelnemers gaat het daarbij?
 14. Wanneer dient de regering het wetsvoorstel in om de transitieperiode met 1 jaar te verlengen - conform toezegging aan de Senaat⁴ - en waarover de Raad van State advies uitgebracht heeft op 17 december 2023? Waarom is het voorstel nog niet ingediend, het gaat slechts over wijziging van het jaartal? Is de reden wellicht dat de Raad van State adviseerde om een eventuele extra verlenging bij wet te doen, ipv door middel van een AMVB? Zo nee, wat is dan de reden?
 15. Waarom blijven de overige mijlpalen onveranderd?
 16. Invaren betekent dat nieuwe pensioenopbouw en de reeds opgebouwde pensioenaanspraken en rechten zo veel mogelijk bij elkaar kunnen blijven in één pensioenregeling en bij één pensioenfonds. Waarom moeten oude en nieuwe aanspraken bij elkaar blijven? Waarom is 'invaren' een essentieel deel van de zogenaamde dubbele transitie? Waarom is de dubbele transitie nodig?
 17. Is de dubbele transitie niet uitgevonden om de afschaffing van de doorsneepremie mogelijk te maken? Er wordt toch gesteld dat de hogere indexatie in het nieuwe stelsel door lagere buffereisen, compensatie levert voor de afschaffing?
 18. Waarom kunnen oude en nieuwe pensioenen niet in aparte administraties worden uitgevoerd? Pensioenfondsen voeren immers nu al vaak meerdere pensioenregelingen naast elkaar uit. Klopt het dat het ABP een groot aantal diverse regelingen kent?

⁴ T03632.

datum 19 maart 2024

ons kenmerk 170746.146U

blad 4

19. Waarom is er bij niet-invaren en wel nieuwe opbouw 'niet voldoende vermogen om schokken tussen en binnen generaties op te vangen'? Bij niet-invaren blijft het tot nu opgebouwde vermogen toch gewoon in stand en blijft het ook rendement opleveren? Waarom speelt dit 'met de vergrijzing in de toekomst' een nog belangrijkere rol?
20. Waarom zijn bij twee afzonderlijke vermogens de mogelijkheden voor intergenerationele solidariteit beperkt? U stelt dat als reeds bestaande pensioenaanspraken en rechten zouden worden afgezonderd van de nieuwe pensioenopbouw, dit tot gevolg heeft dat er geen of beperkte risicodeling plaatsvindt tussen die vermogens. Kunt u dit toelichten? Shell en Unilever hebben besloten niet in te varen. Is hier dan sprake van te beperkte risicodeling?
21. Kunt u aangeven waarop de bewering is gebaseerd dat "het zogenaamde oude vermogen geen nieuwe instroom kent waardoor er steeds defensiever belegd zal moeten worden met als gevolg een lager dan verwacht pensioenresultaat". Immers op het oude vermogen wordt blijvend rendement gemaakt voor indexatie.
22. U schrijft: "*mede vanwege deze redenen is er gekozen om deze variant van invaren te faciliteren*".⁵ Bedoelt u hier 'niet te faciliteren'?
23. Erkent u dat niet-leden van de vakbond geen invloed hebben? U stelt immers dat ervoor gekozen is om op decentraal niveau te bepalen of een invaarverzoek wordt gedaan door sociale partners. Die houden in dat verband veelal een achterbanraadpleging onder deelnemende en gepensioneerde leden, waarbij enkel vakbondsleden voor of tegen het invaarverzoek kunnen stemmen.
24. Erkent u dat gepensioneerden geen stem hebben in de Pensioenkamer van het ABP, dat in het geheim overlegt en besluit? Erkent u dat het eenmaal genomen besluit van de sociale partners in de Pensioenkamer, leidt tot een besluit van het bestuur van het ABP, omdat de sociale partners ook de meerderheid vormen in het bestuur en ook in het verantwoordingsorgaan (dat slechts adviesrecht heeft)?
25. Erkent u dat het alsnog ingevoerde hoorrecht voor verenigingen van gewezen deelnemers en verenigingen van gepensioneerden slechts een zwak verweermiddel is? Indien niet, waarom niet?
26. U schrijft "*Vervolgens neemt het pensioenfonds een invaarbesluit*".⁶ Daartegen bestaat geen enkel recht van bezwaar en beroep door afschaffing van het bezwaarrecht van art 83 PW en het uitsluiten van beroep tegen een besluit van DNB over een evenwichtige belangenafweging bij de bestuursrechter van de Raad van State. Vindt u dit een evenwichtige verdeling van rechten? Waaruit bestaat het gebalanceerd pakket aan collectieve waarborgen en welke zijn die waarborgen? Erkent u dat deelnemers geen goed inzicht krijgen en niet kunnen bepalen of zij benadeeld worden, vergeleken met bestaande uitkering?
27. Erkent u dat het moeilijk uit te leggen is, dat de rekenrente op de dag voor invaren beslissend is voor de omrekening? Erkent u dat dit achteraf nadelig kan uitpakken, bijvoorbeeld als de rentestand (kort) daarvoor of daarna scherp wijzigt?
28. Bent u bereid het bestaande FTK te versoepelen voor de fondsen die niet willen invaren door terug te gaan naar het oude FTK in combinatie met een vloer in de rekenrente van 2% en het vervallen van de zeer strenge eis van toekomstbestendig indexeren. Zo nee waarom niet?

⁵ Kamerstukken I 2023/2024, 36067, BH, p.7.

⁶ Kamerstukken I 2023/2024, 36067, BH, p.8.

datum 19 maart 2024

ons kenmerk 170746.146U

blad 5

29. Erkent u dat het huidige nFTK met de strenge indexatieeisen fungeert als een strafklasse voor de fondsen die niet willen invaren, waarbij invaren extra aantrekkelijk wordt gemaakt door de invarbonus die betaald kan worden uit de hoge buffer uit het verleden als een soort lokaas?

Aan het slot van uw brief van 21 december 2023 bent u ingegaan op het verzoek tot inzage juridische adviezen. Daarover de volgende vragen:

30. Herinnert u zich de antwoorden die u op 17 november 2023⁷ en 21 december 2023⁸ heeft gegeven op de vragen van het lid van de 50PLUS-fractie van 6 oktober 2023 en de nadere vragen van 21 november 2023 over het advies van de Landsadvocaat inzake over de Wet toekomst pensioenen?
31. Realiseert u zich dat u bij een groot aantal van deze vragen doorlopend in (algemene) herhalingen valt?
32. Realiseert u zich dat de inhoud van deze herhalingen steeds op een wat gemakzuchtige wijze niet de kern raken van inhoud, doel en strekking van deze vragen? Ik doel hierbij met name op het herhaaldelijke beroep op de Rijksbreed afgesproken Beleidslijn van 1 juli 2021, op het melden dat tijdens de parlementaire behandeling van de Wet toekomst pensioenen meermaals is toegelicht wat er met het advies is gedaan, op de miskennis van doel, inhoud, strekking en belang van artikel 68 van de Grondwet, en op de verhouding tussen artikel 68 van de Grondwet en de hiervoor genoemde interne Rijksbrede afspraak.
33. Herinnert u zich uw toegeeflijkheid, niet gebaseerd op overwegingen ontleend aan artikel 68 van de Grondwet, maar enkel gebaseerd op uw oog voor het gegeven dat aard en duur van dit beleidsdossier uitzonderlijk is, en bij wijze van uitzondering, om de leden van de Staten-Generaal gelegenheid te geven om kennis te nemen van de adviezen zelf door middel van een vertrouwelijke inzage in de adviezen over het invaren van pensioenen?
34. Is het u bekend dat deze toegeeflijkheid ertoe heeft geleid dat een aantal leden van de Staten-Generaal slechts inzage in de adviezen heeft gehad, doch niet kunnen en mogen beschikken over de schriftelijke weergave daarvan?
35. Beseft u dat deze gang van zaken de betrokken leden van de Staten-Generaal enorm hindert in de uitoefening van hun medewetgevende taak omdat zij (nog steeds) niet beschikken over de tekst van het advies, en over het advies niet mogen spreken met derden, waaronder hun eigen adviseurs?
36. Realiseert u zich dat u daarmee een dubbele voorsprong heeft op beide Kamers der Staten-Generaal, doordat u wel beschikt over het schriftelijke advies en u daarover vrijelijk kan spreken met uw adviseurs?
37. Meent u ernstig dat deze ongelijkheid de bedoeling is geweest van artikel 68 van de Grondwet?
38. Realiseert u zich dat de Wet toekomst pensioenen een groot aantal risico's bevat waarvoor de Staat der Nederlanden verantwoordelijk en aansprakelijk kan worden gehouden wanneer deze risico's zich daadwerkelijk voordoen? Met name kan hierbij gedacht worden aan de wijze waarop, in strijd met Grondwet, wetten en verdragen, deze wet omgaat met het

⁷ Aangangsel Handelingen I, 2023/2024, nr.8.

⁸ Aangangsel Handelingen I, 2023/2024, nr.11.

datum 19 maart 2024

ons kenmerk 170746.146U

blad 6

- eigendomsrecht van de pensioenen en de pensioenaanspraken en de wijze waarop deze wet de invloed van alle betrokkenen op besluiten over al dan niet invaren om zeep heeft geholpen.
39. Bent u het met het lid van de 50PLUS-fractie eens dat het voorkomen van enige schade en/of problemen veel beter is dan het na verloop van tijd moeten procederen over deze kwesties?
 40. Is het u derhalve duidelijk dat de inbreng van de leden van de Staten-Generaal in dit wetgevingsproces, dat nog steeds loopt, essentieel is voor de kwaliteit van de wet- en regelgeving en als controlemiddel met betrekking tot de door de regering gedane en nog te maken wetsvoorstellen?
 41. Bent u, tegen deze achtergrond, alsmede tegen de achtergrond dat er geen procedures ingevolge de Wet toezicht pensioenen lopende zijn, alsnog bereid de adviezen van de Landsadvocaat openbaar te maken op zodanige wijze dat het de leden der Staten-Generaal mogelijk is daarover vrijelijk te spreken en daarover advies te vragen?

Vragen van het lid van de OPNL-fractie:

1. Tijdens de plenaire behandeling van de Wet toekomst pensioenen heeft u aangegeven dat pensioenfondsen in de transitieperiode beter in staat zouden zijn om jaarlijkse indexering van de pensioenen te realiseren. Het lid van de OPNL-fractie constateert evenwel, aan de hand van het aangereikte overzicht, dat de fondsen in de jaren 2022 en 2023 geen volledige compensatie van indexering hebben toegepast. Wat was daarvan de reden en was dit conform uw verwachtingen? Zo niet, gaat u de pensioenfondsen hierop nader bevragen en aanmoedigen? Zou u in dat verband een schematische weergave kunnen geven van het effect van zowel de rentestanden in 2023 op het totale vermogen van alle pensioenfondsen als de stand van de gezamenlijke pensioenfondsen per 1-1-2024 in relatie tot 1-5-2023?
2. Tijdens de plenaire behandeling van de Wet toekomst pensioenen heeft u aangegeven dat fondsen reeds gedurende de transitiefase meer ruimte zouden krijgen om de solidariteitsreserve te vullen. Deze buffer mag tot 15% van het fondsvermogen vormgeven en kan worden ingezet als compensatie van de doorsneesystematiek of voor het corrigeren van de inflatie. Deze fractie vraagt zich evenwel af of er fondsen zijn die (te) terughoudend zijn met indexeren, bijvoorbeeld met het oog op de buffers die worden aangelegd in verband met het invaren. Deelt u de zorg van het lid van de OPNL-fractie dat fondsen misschien wel (te) terughoudend met hun indexering? En zou dat gelet op de huidige hoge rentestanden het vertrouwen in het nieuwe stelsel kunnen schaden, te meer omdat het nieuwe stelsel werd aangekondigd als "Nieuw stelsel geeft meer kans op hogere pensioenen"?
3. In uw brief roept u de pensioenfondsen op om de verenigingen van gewezen deelnemers en de verenigingen van gepensioneerden in een zo vroeg mogelijk stadium van de transitie te betrekken. Het aan het woord zijnde lid onderkent hiervan het belang, omdat de sociale partners dan nog de ruimte hebben naar aanleiding van het advies een andere richting in te slaan. Bent u bereid om erop toe te zien dat de fondsen zich aan deze oproep houden, bijvoorbeeld door het wettelijk hoorrecht te monitoren?
4. U geeft aan dat de fondsen verwachten in 2025 of 2026 de effecten van de transitie op individueel niveau te kunnen communiceren. Daarbij wordt in de brief vermeld dat op 1 oktober 2027 het transitieplan gereed moet zijn. Zowel de pensioenfederatie als enkele individuele uitvoeringsinstanties waarschuwen voor een gebrek aan volledige gegevensuitwisseling tussen

datum 19 maart 2024

ons kenmerk 170746.146U

blad 7

pensioenfonds en zijn deelnemers. Datasets die niet kloppen of onvolledig zijn kunnen er namelijk voor zorgen dat deelnemers niet het bedrag toebedeeld krijgen waar ze in feite recht op hebben. Wanneer deze situatie zich voordoet, is het belangrijk dat de deelnemer de tijd heeft om dit recht te zetten door een interne klachtenprocedure te starten. Bent u het met het lid van de OPNL-fractie eens dat de deelnemers toch wel kort tijd krijgen om zo'n procedure te starten wanneer de effecten op individueel niveau pas eind 2026 worden gecommuniceerd? Bent u bereid fondsen erop aan te spreken dat deelnemers minimaal anderhalf jaar de tijd moeten krijgen om naar aanleiding van de individuele effecten een interne klachtprocedure te starten?

De leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid zien uw beantwoording met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken.

Hoogachtend,

Dr. M.L. Vos

Voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid